

NOTES HISTÒRIQUES

Per cercar els orígens dels primers pobladors de Tavertet cal que ens remuntem a la prehistòria, ja que són molts els jaciments arqueològics que així ho testimonien: les coves de Balà o del Colom (conegudes popularment per les «Pixarelles»), en procés d'investigació per arqueòlegs experts. La cova de can Feló, explorada pel Sr. Jordi Mor i posteriorment han sigut estudiades les troballes dels arqueòlegs Miquel Molist i Muntanyà i Walter Cruells i Banzo, constatant que alguns fragments coincideixen amb els de la cova de Balà i que amb tota seguretat cal situar-los a l'edat de bronze mitjà, aproximadament.

Un xic més recents són els treballs d'exploració i estudi de la necròpolis de Collsavenc, treballs que han dut a terme els arqueòlegs esmentats que pertanyen al Centre d'Investigacions Arqueològiques d'Osona amb el suport de la Generalitat de Catalunya. Vegeu-ne una mostra (1)...

D'uns temps encara més remots ens en parla el dolmen descobert ran les parets de l'ermita de St. Corneli, troballa feta per en Francesc Puntí.

Altres indrets del municipi s'hi troben restes ibèriques, encara que tot just s'han començat els treballs d'investigació i encara no en podem donar raó de cap estudi concret, tot i que els jaciments ja estan catalogats.

De l'època medieval, encara que no n'hi ha cap estudi concret, prou ens en parlen el requitzell de balmes amb proves d'haver estat habitades i algunes fins a finals del segle passat. Segons Quirze Parés, a la demarcació de Tavertet, que avui inclou Sararols i St. Barto-

meu Sesgorgues, hi han hagut, pel cap baix, 40 balmes habitades.

En són testimoni, també les restes de parets i marges de feixes i els pilots de pedres apartades de la terra de conreu,

sobretot en el pla del Castell. D'algunes cases encara es recorden els noms. També es descobrí un poblament medieval a prop de St. Corneli. Ben a prop del poble, marxant pel camí de Rupit s'hi han descobert

El Sunyer de Baix

algunes sepultures de dita època.

El conreu en aquesta època és sumament important, un 70% del terme aproximadament. La pesta negra feu els seus estralls: del termanal de Sorarols que hi havien 43 focus en quedaren 2, segons l'arxiu parroquial.

Una altra dada important de la vigorositat demogràfica i del conreu del terme són els molins, que malgrat les seves transformacions tenen el seu origen en aquesta època. El del Molibernat i de La Coromina que han arribat fins a meitat del segle actual. El molí de Nove-llas, encara n'hi ha algunes pa-rets de la bassa. El molí de Sobiranas, que encara n'hi ha l'edifici. A la riera de la Corbera hi ha uns forats cavats a la roca que assenyalen l'emplaçament de molins i de rescloses en temps remots.

Per altra banda hem pogut saber que tres dels propietaris de Taverteret que existien a co-mençament del segle XIV ac-tualment continuen essent pro-pietaris de les mateixes finques i guarden el mateix cognom, com són les famílies Jofrè, Su-biranes, i Serra; encara que els de la Serra no viuen a la finca però les altres dues sí; no obs-tant el cognom del Jofrè es per-derà ja que l'actual propietari és pubilla.

Els cognoms dels propietaris de les finques el Noguer, la Pa-rereda, Munteis, Novelles, Can Casals, El Ponti i El Sunyer han canviat des de meitat del segle passat; alguns ja ben entrat aquest segle. Algunes ja han estat venudes a altres propieta-ris com és El Noguer, Munteis, Novelles i Can Casals.

Si no podem donar el nombre exacte d'habitants de l'època medieval, sí que ho podem fer dels començaments del segle passat fins als nostres dies, gràcies als padrons municipals i llistes per a recollir fons per les despeses de guerra. Així sa-

brem també la relació de les cases habitades i les que han estat abandonades.

Per un repartiment de despe-ses de guerra de l'any 1838 les famílies contribuents eren 105, incloses les cases del Junquer i de Casacuberta actualment de l'Esquirol. Per altra banda al pa-dró de l'any 1842 hi consten 300 habitants, cosa que fa pen-sar que les famílies eren po-

ques persones o que per algu-na raó pretenien reduir els habi-tants.

A l'any 1857 consten	438 hab.
A l'any 1877 consten	383 hab.
A l'any 1888 consten	419 hab.
A l'any 1896 consten	444 hab.
A l'any 1901 consten	394 hab.
A l'any 1911 consten	395 hab.
A l'any 1921 consten	414 hab.
A l'any 1930 consten	420 hab.
A l'any 1940 consten	424 hab.

Novelles

Pel redós dels 400 habitants es mantingueren fins als anys 60 que la davallada fou fulminant en tots els pobles rurals i així, a l'any 1984 hi ha 100 habitants aproximadament.

En quant a les cases habitades podem dir que al 1887 en el nucli del poble hi havien 42 cases i a pagès 56. Al 1920 en el poble hi havien les mateixes mentre que a pagès ja n'hi mancaven tres. Actualment de pagès n'hi han 42 de dretes i d'elles només 16 són habitades sempre i d'altres ocasionalment. De les que queden deshabitades com no canviïn les idees dels amos aviat quedaran les ruïnes. Algunes com Novelles i l'Avenc, aquesta és una peça única al Collsacabra pels seus portals i finestres gòtics com per la seva original cuina, està abandonada totalment.

Al nucli del poble ha succeït tot el contrari, les cases han

estat conservades i restaurades amb molt de gust, excepte tres o quatre que esperen la decisió dels seus propietaris o el canvi de propietari abans no caiguin enrunades. També se n'han edificat una trentena de noves. Moltes de les reformades i de les noves són cases d'estiueig i de caps de setmana, així a Taverdet les famílies que s'hi allotgen de fora són unes 55, a més de les famílies que hi viuen permanentment, que són unes nou o deu.

Referent al despoblament rural tots sabem que ha estat un fenomen general a totes les contrades pagesivoles mancades d'indústries. La majoria de cases de pagès no produïen el necessari que exigeix la vida moderna, la descapitalització rural i altres factors com la comoditat i accés a la cultura i la comunicació han estat els principals factors de l'emigració a

les zones industrials. Només han aguantat els que amb prou mitjans han pogut fer front a la crisi posant molt bestiar, granges o mamant moltes quarteres de terra amb els nous sistemes que la tècnica ofereix. Per això ara havent-hi més caps de bestiar són un nombre ben reduït de famílies que en viuen.

Certament que no deixen de ser enyorats aquells temps no tan llunyans en que a les cases hi vivien famílies fecundes, aquelles festes on es reunien la joventut de totes les contrades com també gent de totes les edats, els camps eren cultivats i els camins espadats i transitats. Certament que la vida era molt latent i pintoresca per aquestes contrades.

Jordi SANGLAS

Taverdet

